

ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

1600 χρόνια από την κοίμησή του

Μητροπολίτου Μεσογαίας & Λαυρεωτικής Νικολάου¹

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Αγαπητοί αδελφοί,

Ἡ σημερινή μέρα δὲν εἶναι μεγάλη γιὰ τὸν ἀναμφίβολα μέγιστο καὶ παγκόσμιο Ἅγιο Ἰωάννη Χρυσόστομο, τὸν ὁποῖο φέτος τιμᾷ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μὲ ἀφορμὴ τῆ συμπλήρωση 1600 χρόνων ἀπὸ τῆς κοιμήσεώς του. Αὐτὸς δὲν ἔχει ἀσφαλῶς ἀνάγκη ἀπὸ τέτοιους ἑορτασμούς.

Ἡ σημερινή μέρα εἶναι μεγάλη γιὰ ὅλους ἐμᾶς, πὺ ζῶντας πολὺ μακρὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ του καὶ ἀκόμη μακρύτερα ἀπὸ τὸ πνεῦμα του, αἰσθανόμεσθε ὡς μέγιστη ἀνάγκη νὰ ἐμπνευσθοῦμε ἀπὸ τὸ οἰκουμενικὸ μεγαλεῖο του, ἀγωνιζόμεσθε νὰ μαθητεύσουμε στὶς μυστικὲς γωνιὲς τῆς ἀνεπανάληπτης μοναδικότητός του, προσπαθοῦμε νὰ γίνουμε μέτοχοι τῆς αἰώνιας δόξας καὶ τῆς χάριτός του.

Α) Γνωριμία μὲ τὸν Ἅγιο

Τὸν Ἅγιό μας μποροῦμε νὰ τὸν γνωρίσουμε σὲ ποικίλα ἐπίπεδα. Ἡ μνήμη του μᾶς φέρνει σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ ἱστορικὸ περίγραμμά του, ἢ μελέτη τῶν λόγων του καὶ ἢ ταπεινὴ τιμὴ του μὲ τὴν κρυμμένη μυστικὴ μορφή του· καὶ τέλος ἢ αἴσθησις τῆς προσευχῆς του μὲ τὸ συνήθως δυσδιάκριτο αἰώνιο πρόσωπό του.

α) Διαβάζοντας τὸν βίον, τὰ ἔργα καὶ τὸ συναξάρι του, γνωρίζουμε **τὸ ἱστορικὸ, τὸ φανερὸ πρόσωπό του**. Βλέπουμε πῶς πέρασε ἀπὸ πειρασμούς καὶ διωγμούς, πῶς ἀξιοποίησε τὶς εὐκαιρίες, τὰ γεγονότα καὶ τὰ τάλαντά του, πῶς ἐξαγίασε τὴ φύση του. Γνωρίζουμε τὶς ἀρετὲς καὶ τὸν χαρακτήρα του, τὴν ὑπομονή, τὴ μακροθυμία, τὴν ἀνωτερότητα, τὶς εὐαισθησίες, τὸ κοινωνικὸν τῆς καρδίας του, τὴ φιλοπτωχία του. Μιὰ πολυτάραχη, γεμάτη ἐντάσεις καὶ πάθος ζωή, μὲ διωγμούς ἀλλὰ καὶ ἀνεξικακία, μὲ ἀδικίες ἀλλὰ καὶ δικαίωση, μὲ ἔξοριες ἀλλὰ καὶ παλλαϊκὴ ἀποκατάστασις, μὲ ἀπέραντη

¹ Ἱερός Καθεδρικός Ναός Ἀθηνῶν, Κυριακὴ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, 28.1.2007.

ἀγάπη στήν Ἐκκλησία ἀλλά καί συνεχῆ διάψευση ἀπό μέρος της τῆς κηρυττομένης ἀπό τὸν ἴδιο ἀγίας ἀποστολῆς της.

β) Προσεγγίζοντας σὲ βάθος τὸ περιεχόμενο τῆς ζωῆς καὶ τῶν λόγων του, ὑποψιαζόμαστε κάπως **τὸ μυστικὸ πρόσωπό του**. Πίσω ἀπὸ τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του κρύβεται ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀπαράμιλλης πίστεως, τῆς ἀξιοθαύμαστης δυνάμεως, τῆς ἀπροσμέτρητης ἀγάπης, τῆς σπάνιας χάριτος. Αὐτὸς πού βλέποντάς τον δὲν ἀναγνωρίζεις μόνον τὸ μεγαλεῖο τῶν ἐπιτευγμάτων του, ἀλλὰ ἀντικρύζεις κυρίως τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ στὴ ζωὴ του. Καμαρώνεις γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση, κυρίως ὅμως χαίρεσαι γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο. Πάσχει, καὶ δὲν τὸν λυπᾶσαι συναισθηματικά, γιὰτὶ ξέρεις ὅτι ἔτσι δοξάζεται πνευματικά. Λυγίζει ὁ φυσικὸς του ἄνθρωπος, καὶ δὲν κλονίζεται ἡ πίστη σου στὴ χάρι του, γιὰτὶ ἡ ἐγκατάλειψη τῶν ἀνθρώπων ἐνισχύει τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ στὴ ζωὴ του. Πεθαίνει ἐξόριστος καὶ προδομένος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, καὶ δὲν σκανδαλίζεται ἡ σχέση σου μαζί της, γιὰτὶ πάνω στὴν ἀτίμωσή του προβάλλεται ἡ βεβαιότητα τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναστάσεώς του.

Απὸ τὴν ἄλλη μεριά, μιλάει μαγευτικά, καὶ δὲν θαυμάζεις τὴν ὀξυδέρκεια ἢ τὴν καλλιπέειά του, γιὰτὶ φανερώνει τὸν Θεὸ πιο πολὺ ἀπὸ τὸ χάρισμά του. Τὸν τιμᾷ καὶ τὸν δοξάζει ὁ λαὸς καὶ τὸν ὁμολογεῖ ἡρώα του, καὶ καταλαβαίνεις ὅτι δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ ἀληθινὴ δόξα του, γιὰτὶ ἐνέχει τὸν κίνδυνο τῆς ἐπίγειας ἀνταμοιβῆς του. Ἡ ὅποια γήινη πορεία καὶ εἰκόνα του ἀποτελεῖ ἀπλῆ μόνον προβολὴ τοῦ θεωμένου προσώπου του. Εἶναι «ἐπίγειος ἄγγελος καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος», κατὰ τὸν ὕμνογράφο του.

γ) Τέλος, ἀγαπῶντάς τον ὡς κατὰ χάριν ἅγιο καὶ προσευχόμενοι σὲ αὐτὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, προσκυνῶντας τὸ ἅγιο λείψανό του, ψάλλοντας τὴν ἀκολουθία του, ἐκζητῶντας τὶς πρεσβεῖες του, γινόμαστε κοινωνοὶ τοῦ αἰώνιου προσώπου του. Ζοῦμε τὸν Ἅγιο ὄχι ὅπως τὸν περιγράφουν οἱ βιογράφοι του, ὄχι ὅπως τὸν φανερώνουν τὰ ἔργα του, ὄχι ὅπως τὸν ὑπαγορεύει ἡ σκέψη μας, ὄχι ὅπως ἦταν, ἀλλὰ ὅπως τώρα εἶναι, ὅπως τὸν ἐκφράζει ἡ αἰώνια ὑπερουράνιος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ παράστασή του, ὅπως τὸν δοξάζει ὁ Θεὸς στὴ βασιλεία Του, «ἕτερον» καὶ «ὀθνεῖως ἡλλοιωμένον». Δὲν προσευχόμεθα σὲ αὐτὸν πού ὑπέφερε στὴ γῆ, ἀλλὰ σὲ αὐτὸν ὁ ὁποῖος, κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Ἑσταυρωμένου, «ἐν ᾧ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι» (Ἐβρ. β' 18)· δὲν ἀκοῦνε τὰ αὐτιά μας τὸν χρυσὸ λόγος ἀπὸ τὸ στόμα του, ἀλλὰ αἰσθάνεται ἡ καρδιά μας «ἄρρητα ῥήματα ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι» (Β' Κορ. ιβ' 4). Αξιολογοῦμε τὴν ἀγιότητά του ὄχι ἀπὸ τὸ μέτρο τῆς ἐνάρετης πολιτείας του, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν

αίσθηση τῆς αἰώνιας δόξης του, ἀπὸ τὴν παγκαρπία τῶν προσευχῶν του, ἀπὸ τὴ βίωση τῆς ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ παρηρησίας του, ἀπὸ τὴν εὐνοια τοῦ Θεοῦ στὸ πρόσωπό του, ἀπὸ τὸ μέγεθος τῆς εἰδικῆς χάριτός του.

Β) «Σημεῖον ἀντιλεγόμενον»

Τὸν ἅγιο Χρυσόστομο τὸν ἐλάτρευσε ἡ Ἐκκλησία. Αὐτὸς τὴν κόσμησε μὲ τὸν θησαυρὸ τῆς Θείας Λειτουργίας, τὴν προίκισε μὲ τὰ ἀπαράμιλλα κηρύγματα του, τὴν ἐνθουσίασε μὲ τὸν μαγευτικὸ, πρωτότυπο, διεισδυτικὸ, περιεκτικὸ καὶ πολυδιάστατο λόγο του, τὴ σαγήνεψε μὲ τὸ ἀσυμβίβαστο καὶ ἥρωικὸ ἦθος του, τὴ λάμπρυνε μὲ τὸ παράδειγμα καὶ τὴ συνέπεια τῆς ἀγίας καὶ γεμάτης ἔμπνευση ζωῆς του.

Δὲν τὸν ἀνεγνώρισαν οἱ μεγάλοι καὶ ἰσχυροὶ αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Γί αὐτοὺς ἦταν «βαρὺς καὶ βλεπόμενος» (Σοφ. Σολ. β' 15). Τὸν πολέμησαν, τὸν ἀδίκησαν, τὸν ἐξόρισαν. Μὲ τὸν διωγμὸ τους ὅμως τὸν βοήθησαν νὰ ἀποκαλύψει τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀδαμάντινης ψυχῆς του. Ἴσως, χωρὶς τὴν ἐμπάθεια καὶ τὸ μίσος τους, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης νὰ ἦταν μόνον «Χρυσόστομος», «Χρυσολόγος», «Χρυσορρήμων» καὶ «Χρυσόφωνος». Αὐτὸς ὅμως μέσα ἀπὸ τὴν ἀδικία, τὸν διωγμὸ καὶ τὴν ἐξορία ἀνεδείχθη, κατὰ τὸν ὕμνογράφο, «Χρυσοῦς τὸν λόγον χρυσοῦς καὶ τὴν καρδίαν» καὶ «Χρυσουργὸς τῶν καρδιῶν τῶν πιστῶν». Χωρὶς νὰ θέλουν οἱ διῶκτες του, φανέρωσαν τὸν θησαυρὸ τῆς ψυχῆς του, ἀνέδειξαν τὸ μεγαλεῖο του, ἀπέδειξαν τὴν ἱστορικὴ μοναδικότητά του, ἐγκατέστησαν τὸ πρόσωπό του στὴν καρδιά τοῦ λαοῦ, ἔγιναν μεγάλοι εὐεργέτες τῆς ἱστορίας καὶ μοναδικοὶ δωρητὲς τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο τὸν ἀνεγνώρισαν οἱ πολλοὶ ἀλλὰ μικροί, οἱ ἄγνωστοι ἀλλὰ ἀληθινοί, οἱ ἀναρμόδιοι ἀλλὰ εὐαίσθητοι, οἱ ἀπόμακροι ἀπὸ τὶς ἐξελίξεις ἀλλὰ ἄγνοοι στὶς προθέσεις. Τὸν πολέμησαν τὰ κέντρα τῆς ἐξουσίας καὶ τὸν ὑπεραγάπησε ὁ λαός. Τὸν συκοφάντησε καὶ τὸν ἀδίκησε τὸ ἐκκλησιαστικὸ σύστημα, ἀλλὰ τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν ὁμολόγησε μὲ δύναμη καὶ ἐπιμονή ἢ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση. Αὐτὸς τῆς δόθηκε ὡς λόγος καὶ παράδειγμα καὶ ἀνταμείφθηκε μὲ τὸ ἀνεκτίμητο νόμισμα τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ ἀγάπης τῆς.

Γ) Σημεῖα συνάντησης τοῦ Θεοῦ

Αὐτὸ ποὺ χαρακτηρίζει τὸν τιμώμενο Ἅγιο εἶναι ἡ ἀνυποχώρητη διεκδίκηση τῆς ξεκάθαρης ἀλήθειας, ἡ τόλμη τῆς ἀμφισβήτησης τῶν φαινομένων καὶ εὐκόλως κατανοουμένων, ἡ ἀσυμβίβαστη διάθεση ἀντικατά-

στασής τους από τὸ μυστήριο πού ἀποκαλύπτεται καὶ μᾶς ὑπερβαίνει, ὁ ἥρωϊσμός πού ἀπαιτεῖ ἢ συμφωνία λόγων καὶ ζωῆς, ὁ πανίσχυρος κοινωνικός του λόγος, ἢ ἐγκαρτέρηση στὸν διωγμὸ καὶ τὴν ἀδικία. Εἶναι ἡ συνολικὴ καὶ μεγάλη ἀρετὴ του, εἶναι ἡ ἀγιότητά του, πού ἔπεισε τὸν λαὸ καὶ τὴν ἱστορία: «ἐνδιαίτημα ἐφάνης οὐρανίων ἀρετῶν... ἐν σοὶ γὰρ κατεσκήνωσε τῶν ἀρετῶν ἡ πᾶσα ἀγιωσύνη» (Τροπᾶριον Ὡδῆς γ’).

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, ὁ λόγος του χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἀπροσμέτρητη διεισδυτικότητα, ἀπὸ κοινωνικο-πνευματικὴ σφαιρικότητα, ἀπὸ διαχρονικὴ ἐπικαιρότητα. Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι θεολογικὸς ὡς πρὸς τὸν στόχο του, ἐπιστημονικὸς ὡς πρὸς τὴ μεθοδολογία του, ἀνατρεπτικὸς ὡς πρὸς τὴν κοινωνικὴ ἐκφορὰ του. Εἶναι ἐπίκαιρος στὶς ἀφορμὲς του, σύγχρονος στὴ μορφή του καὶ διαχρονικὸς στὰ νοήματά του. Τὰ ἐρμηνευτικὰ κείμενά του, οἱ θεολογικὲς ὁμιλίες του, οἱ γεμᾶτες δόγμα καὶ ἀμεσότητα λειτουργικὲς καὶ μὴ προσευχὲς του, ἢ ἀνυποχώρητη στάση του στὶς διατυπώσεις τῆς πίστεως καὶ τῆς θεολογίας δείχνουν μὲ ἐνάργεια τὴ θεοκεντρικότητα καὶ χριστοκεντρικότητα τῆς διδασκαλίας του. Ὁ ὕμνογράφος τὸν ἀποκαλεῖ «τῶν δογμάτων πέλαγος ἀνεξάντλητον» (Κεκραγᾶριον ἔσπερινου), «θεολογίας ὑψηλῆς ἀκρίβειαν» (Ἀπόστιχον ἔσπερινου), «νοῦν οὐράνιον τῆς θεολογίας» (Αἶνοι). Μέσα στὸ ὀρθὸ δόγμα διακρίνει ὁ ἅγιος τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ γιὰ Τὸν Ὅποιο ὁμιλεῖ.

Ἀλλὰ ὄχι μόνον μέσα σὲ αὐτό. Δόγμα, δίχως καθαρὴ καὶ **συνεπῆ ζωὴ**, μοιάζει περισσότερο μὲ φιλοσοφικὴ ἔμμομη καὶ ἐγωιστικὸ ἰδεολόγημα. Γι’ αὐτὸ καὶ ὁ λόγος του δὲν ἔχει τὸν χαρακτήρα ἀφηρημένης ἀκαδημαϊκῆς πραγματείας, ἀλλὰ ἀγκαλιάζει τὴ ζωὴ, τὴν καθημερινότητα, τὶς λεπτομέρειες, τὴν ἀδύναμη καὶ ἀμαρτωλὴ ἀνθρώπινη φύση. Τὴν ἀγκαλιάζει μὲ βαθειὰ γνώση τῶν ἀντικειμενικῶν στοιχείων τῆς ἀφ’ ἑνὸς καὶ τῶν δυνατοτήτων καὶ προοπτικῶν τῆς ἀφ’ ἑτέρου. Ἀνεβάζει ψηλὰ τὸ κριτήριο τῆς ἀνθρώπινης ποιότητος γιὰ νὰ καταδείξει τὸ «βραχὺ τι παρ’ ἀγγέλους» (Ψαλμ. η’ 4) ἰδίωμα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀνοίγει ὅμως καὶ τοὺς κρουνοὺς τῆς ἐπιεικειᾶς καὶ κατανόησης γιὰ νὰ ἐκφράσει τὸν σεβασμὸ του στὸν «ὡς ἄνθος τοῦ ἀγροῦ ἐξανθισμὸς» (Ψαλμ. ρβ’ 15) του. Ἀξιοποιεῖ μὲ τὸν καλύτερο τρόπο τὴ λογικὴ του ἰκανότητα γιὰ νὰ ὑπογραμμίσαι τὴν ἰδιαιτερότητα καὶ μοναδικότητά τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴ δημιουργία. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ἀντικρούζει τὸν Θεὸ μέσα στὸν πεπτωκότα ἀλλὰ καὶ θεούμενο ἄνθρωπο.

Ὁ ἅγιος ὅμως διακρίνει τὸν Θεὸ ἀντικατοπτριζόμενο καὶ μέσα στὴν εἰκόνα τοῦ **πάσχοντος συνανθρώπου**. Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου «ἐφ’ ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε»

(Ματθ. κε' 40) δὲν ἀποτελεῖ οὔτε ὑπερβολή οὔτε ἀναλογία· ἔχει πραγματικὸ νόημα καὶ ἀπόλυτη ἰσχύ. Ἡ ἀγάπη του γιὰ τοὺς φτωχοὺς εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε γι' αὐτοὺς πούλησε ἀκόμη καὶ τὰ ἀντικείμενα τοῦ ἐπισκοπικοῦ μεγάρου, κατήργησε τὰ ἐπίσημα γεύματα καὶ ἔφτασε σὲ ἀκρότητα ἀπλότητος στὴν προσωπική του παρουσία καὶ ζωή.

Αὐτὸς ποὺ συνέθεσε τὴ Θεία Λειτουργία, μιλάει μὲ ιδιαίτερα καινοτόμο τρόπο καὶ γιὰ τὴν ἱερουργία τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸ ἀγάπης. Αὐτὸς ποὺ προτρέπει σὲ ἐντὸς τοῦ ναοῦ λατρευτικὴ συνάντηση τοῦ «ἀοράτως δορυφορουμένου ταῖς ἀγγελικαῖς τάξεσιν βασιλέως τῶν ὄλων», ὁ ἴδιος φέρεται νὰ διακηρύσσει δημόσια: «Ἄν πηγαίνοντας στὴν Ἐκκλησία συναντήσεις ἕναν φτωχό, πάρε τον στὸ σπίτι σου· κάνεις τὸ σπίτι σου Ἐκκλησία. Βάλε τον νὰ καθίσει στὸ τραπέζι σου· κάνεις τὸ τραπέζι σου Ἁγία Τράπεζα. Δῶσε του νὰ φάει ἀπὸ τὸ φαγητό σου· κάνεις τὸ ψωμί καὶ τὸ κρασί σου Θεία Κοινωνία».

Στὸν ναὸ πηγαίνουμε γιὰ νὰ συναντήσουμε τὸν Θεό. Ὅταν πέφτουμε πάνω σὲ ἕναν φτωχό, τὸν ἔχουμε ἤδη συναντήσει.

Δ) «Χρυσοῦς τὸν λόγον, χρυσοῦς καὶ τὴν καρδίαν»

Βαθὺς γνώστης τῆς φυσιολογίας τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, σπουδαῖος ἀναλυτῆς τῶν κοινωνικῶν παθῶν καὶ ἀδυναμιῶν, ἀληθῆς ἐπιστήμων τῶν μυστικῶν τῆς θεϊκῆς σοφίας! Ὁμιλεῖ μὲ παροιμιώδη γλυκύτητα γιὰ τὸν ἀνθρώπινο πόνο, ἀλλὰ ἐλέγχει ἀδυσώπητα τὴ νοθεία τῆς ἀλήθειας, τὴ διαστροφή τοῦ κλήρου καὶ τὴν ἀπροκάλυπτη ἀμαρτία. Βασιζόμενος στὴν κοινὴ λογικὴ, ἀξιοποιῶντας τοὺς θησαυροὺς τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, καὶ κυρίως ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὰ κείμενα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὀμιλεῖ σὲ γιορτές, σὲ μνήμες ἁγίων, σὲ εὐκαιρίες ἐκτάκτων κοινωνικῶν γεγονότων, ἐρμηνεύει, ἀναλύει, συνθέτει, ἐνθουσιάζει, προτρέπει, ἐμπνέει, μυσταγωγεῖ ἀκατάπαυστα ὄχι μόνον τὸν κόσμον ποὺ ἔχει μπροστά του καὶ τὸν ἀκούει, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν κόσμον ποὺ στὸ μέλλον θὰ τὸν μελετάει.

Ἐνῶ εἶναι τόσο γνωστὸς καὶ φημισμένος γιὰ τὸ στόμα του, τὸ ὄργανο αὐτὸ τῆς μελωδικῆς ἔκφρασης τῆς βιωμένης ἀλήθειας, αὐτὸ ποὺ παρέμεινε στὴν ἱστορία ἀδιάφθορο εἶναι τὸ αὐτί του. Στὴν Ἱερὰ Μονὴ Βατοπαιδίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, φυλάσσεται ἡ τιμία κάρα μὲ ὀλόκληρο τὸ ἀριστερὸ αὐτί του. Ὁ Ἅγιος εἶχε στραμμένο τὸ στόμα του στὸν κόσμον καὶ τὸ αὐτί του στὴν ἀλήθεια τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἀκούει τὶς ἀνάγκες τῆς Ἐκκλησίας

καὶ πληροφορεῖται τὴν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐμπειρία τῶν θείων του ἀκουσμάτων κινεῖ τὸν ποταμὸ τῆς χρυσοῦς γλώσσας του.

Ὁ Ἅγιος Χρυσόστομος πρόβαλε τὸν λόγο ὡς ἐκφραστικὸ ἐργαλεῖο· τὸν ἐτίμησε ὡς σκέψη, τὸν ἀγίασε ὡς ἐνδιάθετη κίνηση. Ἡ μοναδική σὲ εὐαίσθησιες καὶ ἀγιότητα ψυχὴ του, φώτισε τὸν νοῦ καὶ τὴ σκέψη του καὶ αὐτὰ μὲ τὴ σειρὰ τους τροφοδότησαν τὸ μεγάλο ρητορικὸ χάρισμά του. Θαυμάζει κανεὶς τὴν ἀναλυτικὴ σκέψη του, τὴν τόλμη τῆς ὑγιούς ἀμφισβητήσεώς του, τὴν πολυδιάστατη προσφορά του, τὸν συνδυασμὸ τῆς ἀλήθειας μὲ τὴν ὁμορφιά, τῆς θεολογίας μὲ τὴν τέχνη, τῆς πίστεως μὲ τὴ λογική, τῆς διεισδυτικῆς σκέψεως μὲ τὴν καθολικὴ ἀγάπη.

Σὲ στιγμὲς θριαμβευτικῆς δικαίωσής του, ὁμιλεῖ γιὰ τὴ ματαιότητα τοῦ κόσμου: «*ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης*». Σὲ στιγμὲς ἄφατης ἀδικίας καὶ ἄδικης ἐξορίας, δοξάζει τὸν Θεὸ ὡς μέγαν εὐεργέτη: «*Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν· οὐ γὰρ παύσομαι τοῦτο ἐπιλέγων ἀεὶ ἐπὶ πᾶσι μοι τοῖς συμβαίνουσι*» (Ἐπιστολὴ ια' Πρὸς τὴν Διάκονον Ὀλυμπιάδα). Ἔχει μπροστὰ του τὸν σταυρὸ καὶ ξεσπᾷ σὲ δοξολογία: «*Διὰ τοῦτον οὐκέτι φοβούμεθα τὰ πεπυρωμένα βέλη τοῦ διαβόλου· τὴν γὰρ πηγὴν τῆς ζωῆς εὗρομεν. Διὰ τοῦτον οὐκ ἐσμὲν ἐν χηρείᾳ· τὸν γὰρ νυμφίον ἀπελάβομεν. Διὰ τοῦτον οὐκέτι δεδιόκαμεν τὸν λύκον· τὸν γὰρ ποιμένα τὸν καλὸν ἐπέγνωμεν. Διὰ τοῦτον οὐκέτι φρίττομεν τὸν τύραννον· τῷ γὰρ βασιλεῖ προσεδράμομεν*» (Λόγος εἰς τὸν σταυρόν).

Ζεῖ τὴν Ἀνάστασι καὶ ἐκφράζει μὲ θεϊκὸ τρόπο τὴν οἰκουμενικὴ ἀγκαλιὰ τοῦ Ζῶντος Θεοῦ:

«*Εἴ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος, ἀπολαυέτω τῆς καλῆς ταύτης καὶ λαμπρᾶς πανηγύρεως... Εἴ τις εἰς μόνην ἔφθασε τὴν ἐνδεκάτην, μὴ φοβηθῆ τὴν βραδύτητα· φιλότιμος γὰρ ὢν ὁ Δεσπότης, δέχεται τὸν ἔσχατον καθάπερ καὶ τὸν πρῶτον· ἀναπαύει τὸν τῆς ἐνδεκάτης, ὡς τὸν ἐργασάμενον ἀπὸ τῆς πρώτης· καὶ τὸν ὕστερον ἐλεεῖ καὶ τὸν πρῶτον θεραπεύει· κακείνῳ δίδωσι καὶ τούτῳ χαρίζεται· καὶ τὰ ἔργα δέχεται καὶ τὴν γνώμην ἀσπάζεται· καὶ τὴν πρᾶξιν τιμᾷ καὶ τὴν πρόθεσιν ἐπαιεῖ*».

Ἡ ἀπέραντη ἀγάπη του στὸν Χριστὸ καὶ τὸν πιστὸ λαὸ δὲν μπορεῖ νὰ συμφιλιωθεῖ μὲ τὴν ἰδέα ὅτι ἀπὸ τὴν πασχάλιο χαρὰ εἶναι δυνατόν κάποιος νὰ ἐξαιρεθεῖ: «*Οὐκοῦν εἰσέλθετε πάντες εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ὑμῶν· καὶ πρῶτοι καὶ δεῦτεροι τὸν μισθὸν ἀπολαύετε. Πλούσιοι καὶ πένητες μετ' ἀλλήλων χορεύσατε· ἐγκρατεῖς καὶ ράθυμοι τὴν ἡμέραν τιμήσατε· νηστεύσαντες καὶ μὴ νηστεύσαντες, εὐφράνθητε σήμερον. Ἡ τράπεζα γέμει, τρυφήσατε πάντες... Πάντες ἀπολαύσατε τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως· πάντες*

ἀπολαύσατε τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος. Χριστὸς γὰρ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο».

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀγαπήθηκε ὅσο λίγοι ἅγιοι στὴν Ἐκκλησία. Δὲν εἶναι ἅγιος μόνο τῆς Ἀντιόχειας ἢ τῆς Κωνσταντινουπόλεως οὔτε μόνον τῆς Ἀνατολῆς ἢ τοῦ τέταρτου αἰῶνος. Εἶναι ἅγιος τῶν μοναδικῶν χαρισμάτων, τῆς μεγάλης δόξης, τοῦ πληρώματος τῆς χάριτος, «τῶν μαρτύρων ἐφάμιλλος, τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἰσοστάσιος, τῶν ἀποστόλων ὁμότροπος» (Κεκραγάριον ἐσπερινοῦ). Εἶναι ἅγιος ὅλων τῶν αἰώνων. Εἶναι ἅγιος καὶ τοῦ σήμερα. Εἶναι ὁ ἅγιος ὀλόκληρης τῆς Ἐκκλησίας. Μπορεῖ νὰ γίνεαι καὶ δικός μας. Νὰ κάνει δικό μας καὶ τὸν Χριστὸ πού τόσο αὐτὸς ἀγάπησε καὶ Αὐτὸς τόσο τὸν ἀγάπησε.

«Ταῖς τοῦ σοῦ Ἁγίου πρεσβείαις, Χριστὲ ὁ Θεός, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν».